
Moniääninen laulu nuoriso-historiasta

Sinikka Aapola & Mervi Kaarninen (toim.) Nuoruden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. SKS:n Toimituksia 909 & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 32. Jyväskylä 2003. 505 sivua.

■ Kirja on upea, paperi arvokasta, kahdelle palstalle taitettu teksti riittävän suurta keskiikäisenkin lukea ja kuvitus hurmaava. Kirjassa on sekä asia- että henkilöhakemisto! Verrattuna nuorison itsensä tuotoksiin kuluneina vuosikymmeninä, erilaisiin monistettuihin tai aluksi käsin kopiaituihin lehtykäisiin ja vastaaviin, voi sanoa että nuorisohistoria on saavuttanut aikuisen tason, noussut kohteensa yläpuolelle.

Ikäkausi on kohonnut viime vuosikymmeninä yhä merkittävämmäksi kategoriaksi sekä yhteiskunta- että historian tutkimuksessa. Elämä rakentuu erilaisista ikävaiheista, joille on eri kulttuureissa ja historian eri vaiheissa annettu erilaisia merkityksiä. Biologisen tai psykologisen muutoksen näkökulmasta itsestään selvältä vaikuttavat näkemykset ovat suhteellistuneet, kun on väitetty – sosiologien tavoin – että nuoriso ”varsinaisesti” (so. yhteiskunnallisessa) mielessä on toisen maailmansodan jälkeisen

demografisen ja kaupallis-taloudellisen prosessi yhteistuos tai että vasta myöhäiskeskialjalta, tai jopa merkittävästi sitä myöhemmin, alettiin lapsia pitää muuna kuin ”pieninä aikuisina” (Ariés). Tällaiset yleistyksiset, niiden saama julkisuus ja laaja leviäminen sekä niiden merkitys tutkimusta inspiroineina kärjistyksinä, ovat olleet yhtä hedelmällisiä kuin vääräkin. Mutta ilman niitä ei kysymyksiä olisi asetettu uusilla tavoilla ja tutkimus olisi jäänyt polkemaan samoille sijoilleen.

Kansainvälinen nuorisotutkimus on jo osoittanut, että nuoruus on ollut erilliseksi määriteltä (ja ongelmalliseksi koettu) ikäkausi jo antiikin aikoina, joten nuoruuden keksimisen kunniata ei voi antaa ahnaille virvoitusjuoma- ja vaatkapitalisteille sen enempää kuin mediamoguleillekaan, vaikka kaikkia niitä onkin paljosta kiittäminen. Nuoruuden ja nuorison sekä käsitteellisestä että sosiaalisesta historiallisuudesta vallitsee yksimielisyys, ja tutkimuksen eri saroilla tehdään runsaasti töitä – sekä kylvetään että niitetään. Näihin talkoisiin myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Nuorisotutkimusseuran kunnianhimoinen kirja osallistuu.

Suomalaisen nuorison historia koostuu 21 kirjoittajan artikkeleista, jotka toimittajat ovat ryhmitelleet viiteen pääluokkaan: ”Nuorissa on kansakunnan tulevaisuus”, ”Maalla ja kaupungissa, pientilalla ja tehtaassa”, ”Ken kuritta kasvaa, se kunniata kuolee”, ”Hyviin harrastuksiin, kadulta pois” sekä ”Nuoret kuvastimessa”. Ensimmäisessä jaksossa Pertti Haapala osoittaa tilastollisesti,

että vuosien 1960 ja 1990 välillä koettiin vaihe, jossa Suomessa oli neljännesmiljoona 15–25-vuotiasta enemmän kuin jaksoa ennen tai sen jälkeen. Nuorisokysymyksen näkyvyys: joka paikka oli täynnä! Ennen kaikkea tietenkin oppi- ja ammattikoulut, joihin suuret ikäluokat purkautuivat 1950-luvulta alkaen. Ja junat ja bussit, joilla maaseudulle syntyneet suuret ikäluokat jättivät isiensä maatilat siirtyäkseen kaupunkikeihin (tai Ruotsiin) opin tai leivän perässä. Ikäluokka oli merkittävä sosiaalinen ja väestöllinen tekijä.

Samalla tavalla kuin Haapalan tilastollis-demografinen esitys on valaiseva ja havainnollinen, on Matti Virtasen artikkeli erinomainen esimerkki sukupolven käsitteellisestä merkityksestä ja mahdollisuuksista myös historian ymmärtämisessä. Karl Mannheimin ideahan ei ole uusi, mutta kumman vähän sitä on vakavasti yritetty Suomessa soveltaa. Virtasen itsensä ohella tulee lähinnä mieleen Kimmo Rentola, jonka suomalaisen kommunismin sukupolvien analyysi on myös osoittautunut hedelmälliseksi.

Agraarinen nuoruuskin on kirjassa paikkansa saanut, mutta ymmärrettävää on, että pääosa artikkeleista valaisee nuorison historian eri aspekteja organisoituneen toiminnan näkökulmasta. Instituutiot ovat jäsentäneet 1900-luvulla yhä enemmän lasten ja nuorten elämää, ja tutkimuskin on helpoimmin päässyt liikkeelle instituutihistorian kautta. Koulu on varmasti näistä tärkein – harmi ettei ammattikoulutuksesta ja sen merkityksestä ole

vielä riittävästi tutkimusta – ja kyllä tällainen vanha poikakoulun kasvatti hyvin tunnisti ”nöyryyttämisen pedagogikan” periaatteet ja käytännöt, vaikka Leena Kosken artikkeli painottuikin tyttöjen kokemuksiin. Lotat, urheiluseurat, kasvatuslaitokset ja ammattikasvattajat – nuorisolla oli monia huolehtijoita. Instituutihistorian rajat ylittää upeasti Saara Tuomaalan oivaltava artikkeli polkupyörän merkityksestä sotien välisen ajan nuorille. Vesa Puurosen ja Kirsi Saarikankaan artikkelit taas lähestyvät sotien jälkeisen nuorison muuttuvia sisäisiä jakoja eri suunnista. Puurosen kuvailemat jengit ja niiden muutokset sitoutuivat todellisuudessa myös siihen prosessiin, jota Saarikangas analysoi taitavasti kaupunkirakenteen muutoksen näkökulmasta.

Kirjan päättävät artikkelit analysoivat nuorten kirjojen nuorisokuvauksen muuttumisesta, nuorisoa mainonnan kohteina, elokuvien ja aikakauslehdistön muuttuvaa nuorisokuvausta. Täytyy sanoa, että *Nuoruuden vuosisadan* välittämä kuva nuoruuden ja nuorison historiasta on verrattomasti monipuolisempi kuin suomalaisen nuortenkirjallisuuden, elokuvasta nyt puhumattaakaan, jakelema nuorisokuvaus. Tosin etenkin Pekka Kaarnisen artikkelin lyhyt tarkastelujakso jättää auki kysymyksen elokuvien nuorisokuvauksen muuttumisesta 1960-luvulla. Esim. Kaarlo Nuorvala teki 1960-luvun alkupuolella jo uudenlaisia nuorisokuvausta. Myös Kari Kallioniemen artikkelin rajajaminen vain Suomen Kuvalehden artikkelien analysointiin

ihmetyttää, sotien jälkeinen aika oli yleisaikakauslehtien kulta-aikaa, ja esimerkiksi APU, Seura, Viikkosanomat ynnä muut sisälsivät paljon mielenkiintoista materiaalia. Käytin niitä itsekin mm. kirjoittaessani Helsingin historiaan nuoriso-osuutta.

Nuoruuden vuosisata siis sekä niittää – osa artikkeleista perustuu sangen syvälliseen tutkimukseen – että kylvää, siemenet jäävät toivottavasti muhevaan maahan itämään ja kasvamaan. Nyt nuoruuden vuosisadan kuva jää hieman takakenoiseksi – esim. 1900-luvun alkupuolen kaupunki-nuoriso ansaitsisi enemmän tutkimusta, samoin mm. työväenliikkeen nuorisotyö on jäänyt taka-alalle. Oma vielä tutkimaton alueensa on 1960-luvun ”nuorisokapina” rukouslaurantaihulinoista Kuopion ”torihulinoihin”. Suurin toiveeni kohdistuu kuitenkin siihen, että vanhempien aikojen tarkastelu ikäluokka- ja sukupolvinäkökulmasta lisääntyisi. Nuoret ovat olleet entisaikojenkin yhteiskunnissa erityisessä asemassa – ei heidän tuihuistaan muuten olisi niin paljon maristuja siten.

Kiitos SKS:lle satsauksesta: *Nuoruuden vuosisata* on monipuolinen ja mielenkiintoinen kirja, joka varmasti vie tutkimusta eteenpäin. Sitä paitsi se on mainio lahjakirja.

Panu Pulma